

ΦΙΛΟΜΗΛΑ ΛΑΠΑΤΑ

ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΛΕΞΕΙΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ζήλια οικογένεια γάμος ψυχή εγάδι κρέτου δαμάχο ψυχική

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Επικίνδυνες λέξεις**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Φιλομήλα Λαπατά
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Δημήτρης Λυμπερόπουλος
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Γεωργία Παξιμαδάκη
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Βάσω Βύρρα

© Φιλομήλα Λαπατά, 2022
© Εικόνας εξωφύλλου: Karina Vegas/Arcangel
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2022

Πρώτη έκδοση: Εκδόσεις Καστανιώτη, 2007
Δεύτερη έκδοση: Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, Νοέμβριος 2022, 5.000 αντίτυπα

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-4671-4
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-4672-1

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.	PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
<i>Από το 1979</i>	<i>Publishers since 1979</i>
Έδρα:	Head Office:
Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση	121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Βιβλιοπωλείο:	Bookstore:
Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα	13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550	Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΦΙΛΟΜΗΛΑ ΛΑΠΑΤΑ

ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ
ΛΕΞΕΙΣ

*σε αυτές τις θαυμάσιες γυναίκες,
τις φίλες μου*

Το βιβλίο αυτό είναι μυθιστόρημα. Οποιαδήποτε σύμπτωση με πραγματικά πρόσωπα, ονόματα ή συμβάντα είναι εντελώς τυχαία. Τοποθεσίες, πόλεις, δρόμοι, κτήρια σε Ελλάδα, Ευρώπη και Αφρική είναι πέρα για πέρα αληθινά.

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Αισθάνομαι τυχερή που περιστοιχίζομαι από εξαιρετικές φίλες, οι οποίες έχουν αποδείξει την αντοχή και τη δύναμη της αγάπης τους, συντροφεύοντάς με όλα αυτά τα χρόνια σε χαρές και λύπες, και οι οποίες εύχομαι να συνεχίσουν να με ευλογούν με τη φιλία τους στα καλύτερα που έρχονται.

SOLAMENTE L' AMOR

Η ΑΓΑΠΗ ΜΟΝΟ

<i>So</i>	<i>Γνωρίζω</i>
<i>Che non ha alfabeto</i>	<i>Πως δεν έχει αλφάβητο</i>
<i>La lingua</i>	<i>Η γλώσσα</i>
<i>Che parla</i>	<i>Που μιλάει</i>
<i>Il dolore</i>	<i>Ο πόνος</i>

<i>Ma</i>	<i>Όμως</i>
<i>Le ferite</i>	<i>Οι πληγές</i>
<i>Che incidono</i>	<i>Που χαράζουν</i>
<i>Il corpo</i>	<i>Το σώμα</i>
<i>E l' anima</i>	<i>Και την ψυχή</i>
<i>Sono sillabe</i>	<i>Είναι συλλαβές</i>
<i>Che soltanto</i>	<i>Που μόνο</i>
<i>L' amor</i>	<i>Η αγάπη</i>
<i>Sa decifrare.</i>	<i>Ξέρει να προφέρει.</i>

Ποίημα του Φραντσέσκο Μασάλα,
μελοποιημένο από
την τραγουδοποιό Μαρίζα Σανία

ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΛΕΞΗ

Οικογένεια

Λέξη που σημαίνει τη βεβαίωση ότι κάποιος είναι «οικογενής», γεννημένος σε ορισμένο οίκο, με το καθεστώς και τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτή την ιδιότητα.

Μυρίνη

ΣΚΗΝΗ

Γωνιακό τετραώροφο στη Διονυσίου Αρεοπαγίτου. Οικογενειακή συγκέντρωση για τον εορτασμό του ιωβηλαίου της αρχόντισσας Αμαλίας Κορωναίου. Έτος 1980.

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΑΜΑΛΙΑ ΚΟΡΩΝΑΙΟΥ, η εκατονταετής αρχόντισσα.

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΚΟΡΩΝΑΙΟΣ, επονομαζόμενος Παμίνος, πρωτότοκος γιος της Αμαλίας Κορωναίου, τοκιστής και σουλατσαδόρος, γεροντοπαλλήκαρο και αδιόρθωτος γυναικάς. Γνωστός και ως *Προβληματικός Γιος*.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΡΩΝΑΙΟΣ, δευτερότοκος γιος της Αμαλίας Κορωναίου, καρδιοχειρουργός, καθηγητής πανεπιστημίου και υπουργός Υγείας. Γνωστός και ως *Τέλειος Γιος*.

ΖΑΪΡΑ ΑΛΕΞΙΟΥ-ΚΟΡΩΝΑΙΟΥ, σύζυγος του Αλέξανδρου Κορωναίου, καλλονή, διεθνές μοντέλο στα νιάτα της.

ΜΥΡΣΙΝΗ και **ΑΤΑΛΑΝΤΗ ΚΟΡΩΝΑΙΟΥ**, δίδυμες κόρες του Αλέξανδρου και της Ζαΐρας Κορωναίου, όμοιες στην εμφάνιση σαν δυο σταγόνες νερό, ανόμοιες σε όλα τα άλλα.

ΡΑΛΛΟΥ ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ, κόρη της Αμαλίας Κορωναίου από τον δεύτερο γάμο της με τον Μιλτιάδη Προκοπίου, επιχειρηματίας ξενοδόχος, πλούσια και τσιγκούνα, η επονομαζόμενη από τις δίδυμες *Μαϊμού*.

ΛΟΥΚΑΣ και **ΑΝΝΕΤΑ ΡΑΦΑΗΛ**, παιδιά της Ραλλούς από τον πρώτο της γάμο με τον Δημήτρη Ραφαήλ.

ΓΙΑΝΝΗΣ και **ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΟΥ**, παιδιά της Ραλλούς από τον δεύτερο γάμο της με τον Πέτρο Φιλίππου.

ΦΩΤΗΣ ΧΑΝΟΣ, σύντροφος της Ραλλούς, αρχιτέκτονας, από όλους κρυφά επονομαζόμενος *Γαμιάς*.

ΕΡΑΣΜΙΑ ΙΜΑΝΟΓΛΟΥ, μακρινή συγγένισσα των Κορωναίων, πρόσφυγας από τη Σμύρνη, αγαπημένη της Αμαλίας Κορωναίου και επονομαζόμενη από τις δίδυμες *Κυνηγόσκυλο*.

ΑΡΗΣ ΔΟΒΛΕΤΗΣ, προσωπικός πιανίστας της Αμαλίας Κορωναίου και επονομαζόμενος από τις δίδυμες *Μπετόβεν*.

ΠΡΑΞΗ ΠΡΩΤΗ

Στο κατάφωτο σαλόνι του τετραώροφου, γεμάτο καλάθια με πολύπλοκες συνθέσεις λουλουδιών. Ανοίγονται δώρα και ρέουν οι σαμπάνιες. Κόβεται η τούρτα. Γίνονται προπόσεις για τα εκατό χρόνια της Αμαλίας Κορωναίου. Τη βραδιά συνοδεύει στο πιάνο ο Άρης Δοβλέτης. Ατμόσφαιρα εορταστική και χαρούμενη. Υπερβολικά χαρούμενη.

ΕΡΩΤΗΣΗ

Πού βρίσκεται το λάθος σε αυτό τον τέλειο οικογενειακό πίνακα;

«Τέσσερις σοφοί ξεκινούν ένα ταξίδι μυστικιστικό. Αποτέλεσμα αυτής της εμπειρίας: ο πρώτος πέθανε, ο δεύτερος τρελάθηκε, ο τρίτος έγινε αιρετικός και μόνο ο τέταρτος βγήκε από την εμπειρία σοφότερος», άρχισε η γιαγιά μου, Αμαλία Κορωναίου, αφού άδειασε μονοκοπανιά το ποτήρι της με τη σαμπάνια και έκανε νόημα στον πιανίστα της.

Εκείνος, υπάκουα, κατάφερε να τελειώσει απαλά το *Adagio* του Αλμπινόνι, που έπαιζε, και βγήκε διακριτικά στη βεράντα για να καπνίσει. Κατόπιν, η γιαγιά, η οποία συνήθιζε να αρχίζει τους λόγους της με βαρυσήμαντες φράσεις, πήρε βαθιά ανάσα και συνέχισε ακάθεκτη.

«Αυτή την ιστορία τη διάβασα κάποτε, δε θυμάμαι πού και δεν έχει σημασία, σημασία έχει πως ταυτίζομαι απόλυτα με τον τέταρτο σοφό. Εγώ έζησα τη ζωή μου πάντα όπως ο τέταρτος σοφός. Κουβαλάω έναν ολόκληρο αιώνα στην πλάτη και δεν μπορώ να θυμηθώ μια φορά, έστω μία, που να μη βγήκα σοφότερη από όλες τις περιπέτειες –καλές ή κακές– που πέρασα. Μακάρι το ίδιο να ίσχυε για τα παιδιά μου και για τα εγγόνια μου», είπε και, παρά την αδυναμία της ηλικίας της, εξαπέλυσε την αετίσια ματιά της, ματιά γεμάτη κεραυνούς, στη χαρούμενη και γιορταστική ομήγυρη.

Όλοι ένιωσαν άβολα.

Ήταν γνωστή η Αμαλία Κορωναίου για τη γλώσσα της, πως δε χαριζόταν σε κανέναν, και καθώς γερνούσε, για την παντελή πια έλλειψη διπλωματίας. Πόσο μπορεί, όμως, να είναι κανένας διπλωμάτης, όταν δεν έχει κάνει μόνο ένα πέρασμα από αυτό τον κόσμο, αλλά έχει καταφέρει να εγκατασταθεί εδώ, στα επίγεια, για εκατό ολόκληρα χρόνια; Τι είχε, τάχα, να χάσει η Αμαλία Κορωναίου; Το καλό της όνομα; Τη φήμη της; Και μήπως την ενδιέφερε ποτέ τι θα πει ο κόσμος; Το καλό της όνομα και την αρετή της, καθώς βεβαίωναν οι παντογνώστες του σογιού, τα είχε ρισκάρει πάμπολλες φορές. Έλεγαν πως στα νιάτα της, στις αρχές του αιώνα, δηλαδή –είχε γεννηθεί το 1880–, στα κρυφά, με πλαστή ταυτότητα, είχε μπλεχτεί σε επιχειρήσεις με λέσχες διασκέδασης για κυρίους και, όταν τα μαντάτα βγήκαν κάποτε στη φόρα, έχασε διά παντός το καλό της όνομα.* Κά-

---

* Αναφορά στο μυθιστόρημα της συγγραφέως *Εις το όνομα της μητρός* (Ψυχογιός, 2020).

ποιοι άλλοι ξερόλες υποστήριζαν με ζήλο πως οι επιχειρήσεις της ήταν μπορντέλα πολυτελείας και οι πιο πρόστυχοι πως είχε μπλέξει με εμπόριο λευκής σαρκός, όμως δεν υπάρχουν αποδείξεις και όσοι ίσως γνώριζαν τότε την αλήθεια έχουν εγκαταλείψει τα εγκόσμια και άντε γύρευε με τους μακαρίτες! Αυτός ήταν ένας από τους τρόπους που σώθηκε, τελικά, το καλό της όνομα· ο άλλος ήταν οι φιλανθρωπίες της, οι οποίες βούλωναν τα στόματα των κακόβουλων. «Δεν υπάρχει τρύπα στον κόσμο που να μη βουλώνει το χρήμα!» υποστήριζε η ίδια γελώντας και διασκεδάζοντας, όταν έφταναν στα αυτιά της οι κακοήθειες των Αθηναίων. Η Αμαλία Κορωναίου δε μιλούσε ποτέ για το παρελθόν της. Σε κανέναν. Ούτε και σε εμάς, τις δίδυμες, τις αγαπημένες της εγγονές. Ούτε ακόμα και στην Αταλάντη, για την οποία πάντοτε έτρεφε μια προτίμηση, κι ας ήμασταν ως δίδυμες τόσο όμοιες, όσο δυο σταγόνες νερό. Της είχε αδυναμία η γιαγιά, ήταν πασιφανές. Την προτιμούσε από εμένα, λες και κατανοούσε το μυστήριο που περιέβαλλε από μικρή την αδερφή μου. Αυτό το μυστήριο ήταν η μεγαλύτερη γοητεία της Αταλάντης. Η γιαγιά μας ήταν από τους ελάχιστους, εκτός από τους γονείς μας και τον θείο Παμίνο, που από βρέφη μπορούσαν να μας ξεχωρίσουν αμέσως. Ακόμα και αργότερα, όταν μεγαλώσαμε και, για να τους μπερδέψουμε όλους και να διασκεδάσουμε στις βαρετές οικογενειακές γιορτές, ντυνόμασταν με όμοια φορέματα, φτιάχναμε όμοια χτενίσματα και προσποιούμασταν εγώ πως ήμουν η Αταλάντη και η αδερφή μου πως ήταν εγώ, η Μυρσίνη. Όλη η επιτυχία της φάρσας βρισκόταν στην έκφραση. Εγώ έπαιρνα κακιωμένη και ειρωνι-

κή έκφραση, όπως η αδερφή μου, η οποία ήταν μόνιμα θυμωμένη με κάτι ή κάποιους. Η Αταλάντη έπαιρνε τη δική μου έκφραση, γλυκιά και καλόβολη, καθώς ήμουν συνεχώς έτοιμη να ευχαριστήσω τους πάντες σε βάρος της δικής μου θέλησης. Η μητέρα μας, βέβαια, γινόταν έξω φρενών με τα καμώματά μας, προπαντός με το όμοιο ντύσιμό μας, διότι ως φημισμένη ίερεία της μόδας, που υπήρξε στα νιάτα της, δε μας έντυνε ποτέ με όμοια φορέματα, όπως συνηθίζοταν για τις δίδυμες εκείνα τα χρόνια. Πίστευε πως καθεμιά έπρεπε να διατηρήσει τη μοναδικότητά της, και αυτό εμείς της το λογαριάζαμε στα θετικά της.

Και να 'μαστε, λοιπόν, εκείνο το ανοιξιάτικο βράδυ του 1980, όλη η οικογένεια παρούσα επί σκηνής, σαν ένας θίασος σε ρεπερτόριο μπουλβάρ.* Δεκατέσσερις συνολικά με τον πιανίστα της γιαγιάς, πρώτον, για να μην είμαστε δεκατρείς στο τραπέζι, αριθμός γρουσουζίκος, και δεύτερον, γιατί ο Άρης Δοβλέτης, ο Μπετόβεν, όπως τον αποκαλούσαμε η Αταλάντη κι εγώ, ανήκε και αυτός στην οικογένεια, μια και έπαιζε για δεκαετίες στο πιάνο τα αγαπημένα κομμάτια της γιαγιάς και τραγουδούσε τα ναπολιτάνικα τραγούδια που της άρεσαν, σαν πραγματικός Ναπολιτάνος. Συγκεντρωμένοι από νωρίς στο σαλόνι του σπιτιού μας, γιορτάζαμε τα εκατό χρόνια ζωής της γιαγιάς μας, η οποία ήταν πασίγνωστη για το γούστο της, το στιλ της, τις φιλανθρωπίες της και τη συλλογή της από πορσελάνες Μάισεν. Και καθώς κοίταζα αυτό τον πίνακα της οικογενειακής ευτυχίας, με όλους εμάς να

---

* Είδος ελαφρού θεάτρου με ψυχαγωγικό χαρακτήρα.

έχουμε τον ίδιο οικογενειακό αέρα –«air de famille», τον αποκαλούσε η μητέρα μας, ως γαλλόφωνη– σκέφτηκα: *Βρείτε το λάθος σε αυτή την εικόνα* και ανατρίχιασα ξαφνικά.

Η Αμαλία Κορωναίου είχε γεννηθεί το 1880 και είχε ζήσει, όπως έλεγε η ίδια, στον αιώνα που είχε ανακαλύψει τη θεωρία της σχετικότητας, η οποία χάρισε την πυρηνική ενέργεια και την κβαντική μηχανική στον κόσμο, γεγονός που κατέληξε αργότερα στην επανάσταση της μικροηλεκτρονικής. Η γιαγιά είχε αδυναμία στην πρόοδο και στις επαναστάσεις γενικώς, θεωρητικές και πραγματικές. «Σας εύχομαι να μην παντρευτείτε ποτέ! Ζήστε τη ζωή σας με όποιον σας αρέσει, αλλά αποφύγετε το στεφάνι!» μας έλεγε συχνά και αυτή η φράση αποτελούσε από μόνη της επανάσταση εναντίον των θεσμών και της τάξης, επειδή στον κύκλο μας δεν υπήρχε τίποτα πιο επιθυμητό από έναν καλό γάμο. Κι ας υποστήριζαν όλοι πως οι σπουδές ήταν απαραίτητες για τις νέες. Κι ας έμπαιναν αυτές οι νέες στα πανεπιστήμια του κόσμου, κι ας πήγαιναν στο εξωτερικό για να σπουδάσουν, συγκεντρώνοντας πτυχία, μάστερ και ντοκτορά. Βεβαίως και ήταν απαραίτητες οι σπουδές –ποιος έλεγε το αντίθετο;– αλλά, ας πούμε τα πράγματα με το όνομά τους, ένας καλός γάμος τα σφράγιζε όλα και ήταν «το κερασάκι στην τούρτα» που έφτιαχνε η ζωή για καθεμιά από εμάς. Ο καλός γάμος ήταν η δικαίωση κάθε καλλιεργημένης νέας. Στον κύκλο μας. Τόσο καλά! Στην εποχή, βέβαια, της Αμαλίας Κορωναίου, στις αρχές του αιώνα, δε γινόταν καν λόγος για σπουδές. Οι γυναίκες δεν έπρεπε να κερδίζουν οι ίδιες χρήματα, έπρεπε να τα... παντρεύονται. Η γιαγιά, όμως, αφήφησε όλους τους κανόνες

και απόλαυσε μια ζηλευτή αλλά ύποπτη οικονομική ανεξαρτησία, πράγμα που μας έκανε να πιστεύουμε πως όσα λέγονταν εις βάρος της ήταν όλα αληθινά.

Μας ευχόταν, λοιπόν, να μην παντρευτούμε, διότι, ύστερα από δυο γάμους –έναν πολύ ευτυχισμένο και ένα λιγότερο– και ποιος ξέρει πόσα άλλα ερωτικά ξεμυαλίσματα, η ζωή της είχε αρχίσει να της ανήκει μετά τον θάνατο του δεύτερου συζύγου της. Μαζί του είχε περάσει ζωή δύσκολη. Εκείνος είχε δει τον πλούτο και την ευμάθεια ως σκοπό ζωής, έκανε ύποπτους δεσμούς με την εξουσία και ασχολήθηκε με ξενοδοχειακές επιχειρήσεις. Απέκτησε μεγάλη περιουσία, κατορθώνοντας να βγάλει άδειες οικοδόμησης και να ανεγείρει τα ξενοδοχεία του στα πιο κεντρικά και απαγορευμένα σημεία της Αθήνας. «Η Ακρόπολη γλίτωσε από θαύμα», έλεγε η γιαγιά με θυμό για τα καμώματα του δεύτερου συζύγου της. Άσε δε που τη βασάνιζε με τη ζήλια και την ανοησία του, ενώ ο ίδιος –μουρντάρης, ο μακαρίτης!– γύριζε με την κάθε τυχάρπαστη και ξεβράκωτη, όπως έλεγε το *Κυνηγόσκυλο*, και ταπείνωνε τη γιαγιά μας με τη συμπεριφορά του. Ήταν μάλιστα κάποτε έτοιμη να ζητήσει διαζύγιο, αλλά ο Μιλτιάδης Προκοπίου –έτσι λεγόταν ο δεύτερος σύζυγος– αρρώστησε από τη νόσο του Αλτσχάιμερ, του σάλεψε και έπειτα από ένα χρόνο που ρεζίλευε την οικογένειά του, γιατί έβγαινε ό,τι ώρα τού κάπνιζε στις εσωτερικές βεράντες του τετραώροφου και φώναζε στους απαυδισμένους γείτονες: «τ' αρχίδια του Καραμπελα», ενώ αποκαλούσε «πουτάνες» όλες τις γυναίκες, προπαντός ονομαστικά αυτές της οικογένειάς μας, μας άφησε χρόνους. Βέβαια, η Αμαλία Κορωναίου δύσκολα μπορού-

σε να συγχωρήσει τέτοια ανεπίτρεπτη συμπεριφορά, ακόμα και σε κάποιον ο οποίος κάποτε της είχε εμπνεύσει δυνατό έρωτα και είχε μεγαλώσει τους δυο γιους της από τον πρώτο γάμο της ως δικά του παιδιά, αλλά τώρα, λόγω αρρώστιας, του είχε σαλέψει. «Ο χαρακτήρας του ανθρώπου είναι η μοίρα του», επαναλάμβανε η γιαγιά συχνά τη φράση του Ηράκλειτου. Αλλά μήπως έφταιγε αυτός, ο δύστυχος, για την αρρώστια του, η οποία έπεσε πάνω του σαν κατάρα; «Κι όμως, συγκεκριμένες συμπεριφορές σε νεαρή ηλικία δημιουργούν το συναισθηματικό κλίμα το οποίο προδιαγράφει τις μελλοντικές μας αρρώστιες», υποστήριζε πάλι η γιαγιά, καταπίνοντας με κόπο την οργή της για τις μουνταριές και τα ανάρμοστα του μακαρίτη, και η λέξη «συγχώρηση» είχε καταχωριστεί στις επικίνδυνες λέξεις της.

Δεν μπορούσε να συγχωρήσει τον εαυτό της για τη λανθασμένη της επιλογή να παντρευτεί έναν τέτοιο άνθρωπο –«ένα ολίσθημα», το αποκαλούσε–, αλλά εκείνα τα χρόνια την είχε τυφλώσει ο έρωτας, τα συμπτώματα του οποίου μπέρδευσε με εκείνα της ασιατικής γρίπης που είχε ξεπαστρέψει πολύ κόσμο εκείνη την περίοδο στην Αθήνα. Κατόπιν, όταν η γιαγιά κατάλαβε πως την είχε γλιτώσει από τη γρίπη, ήταν αργά για να βγει από τα δίχτυα του έρωτα. Βλέπετε, ο Μιλτιάδης Προκοπίου είχε αγωγή ιππότη και νοοτροπία ξέγνοιαστου γλεντζέ, και πες πες, στο τέλος την κατάφερε να πει το «ναι», μόλις ένα χρόνο μετά τον θάνατο του πρώτου της συζύγου. Και δεν ήταν μόνο αυτό, αλλά έκανε τον δεύτερο γάμο της με λευκό νυφικό και δεξίωση, παρά την ηλικία και τη χηρεία της, επειδή ο γαμπρός παντρευόταν για

πρώτη φορά και επιθυμούσε όλα να γίνουν κατά τον παραδοσιακό τρόπο. Η γιαγιά έλεγε πως θα προτιμούσε η τελετή να είχε γίνει σε στενό οικογενειακό περιβάλλον, με ένα απλό και αξιοπρεπές φόρεμα, γιατί, αν ο γάμος αποτύγχανε, τουλάχιστον θα της έμενε το φόρεμα να το βάλει σε άλλες κοινωνικές εκδηλώσεις. Δε συμφωνούσα μαζί της, γιατί εκείνη την εποχή ήμουν βλακωδώς ρομαντική. Πίστευα ότι κάποια στιγμή στη ζωή σου συναντάς τον πρίγκιπα των ονείρων σου, τον παντρεύεσαι και το νυφικό σου δηλώνει ποια ακριβώς είσαι εκείνη τη στιγμή. Κοιτάζοντας παλιές φωτογραφίες, είχα την εντύπωση πως η γιαγιά με το λευκό νυφικό και τα πέπλα έδειχνε πολύ μπερδεμένη. Δε θα μπορούσα ποτέ να φανταστώ πως θα ήταν τόσο τολμηρή για την προχωρημένη ηλικία της. Όμως, δε νομίζετε πως χρειάζεται να διαθέτουν εξαιρετική τόλμη όσοι αποφασίζουν να παντρευτούν και δεύτερη φορά; Ο γάμος με τον Προκοπίου μάλλον αφαίρεσε της γιαγιάς αντί να προσθέσει κάτι παραπάνω στη ζωή της, αν εξαιρέσουμε, βέβαια, τη γέννηση της κόρης της, Ραλλούς, την οποία η αδερφή μου Αταλάντη κι εγώ, από τις σπάνιες φορές που συμφωνούσαμε σε κάτι, τη θεωρούσαμε αφαίρεση από όλες τις πλευρές.

Η ιστορία της οικογένειάς μας είναι πολύπλοκη και θεαματική, σαν εικονογραφημένη *Παλαιά Διαθήκη*. Και τη συγκρίνω με την *Παλαιά Διαθήκη* διότι μέσα στις σελίδες της και εις το όνομα ενός Θεού τιμωρού και εκδικητικού παρελαύνουν τα μύρια όσα ακατονόμαστα και ασυγχώρητα. Μέσα σε δυο αιώνες το πολυάριθμο σόι των Κορωναίων, διασκορπισμένο σε Ελλάδα και Ευρώπη, είχε βγάλει αρχιμαν-

δρίτες, υπουργούς, δικηγόρους, γιατρούς, προικοθήρες, τρελούς, κερατάδες, μπάσταρδους, απόκληρους και κακούργους. Πάθη, μίσση, έρωτες, δολοφονίες και άλλα ενδιαφέροντα και συναρπαστικά είχαν συμβεί πολύ πριν από τη γέννηση της γιαγιάς μου. Η ίδια είχε γεννηθεί στη Νάπολη της Ιταλίας, αλλά είχε μεγαλώσει στην Αθήνα. Όμως, εξαιτίας ενός συναισθηματικού σοκ είχε διαγράψει εντελώς από τη μνήμη της τα πρώτα τέσσερα χρόνια της ζωής της. Για να κλείσει τη συναισθηματική τρύπα που δημιουργούσε η αμνησία της, μέσα στην οποία αργότερα έπεφταν οι υποψήφιοι γαμπροί, όπως υποστήριζε η ίδια, τόλμησε, το 1910 να ταξιδέψει πίσω στη Νάπολη για να ψάξει να βρει τις ρίζες της. Μόνη της, παρακαλώ! Αδιανόητο εκείνη την εποχή. Ήταν γεμάτη περιέργεια και φόβο μαζί για το άγνωστο παρελθόν της, όπως μας διηγήθηκε η ίδια κάποτε, αλλά ο φόβος και η περιέργεια, υποστηρίζουν οι επιστήμονες, εδρεύουν στην ίδια περιοχή του εγκεφάλου. Η γιαγιά φοβόταν μεν το επικίνδυνο, αλλά ήθελε οπωσδήποτε να το γνωρίσει. Έπρεπε να μάθει. Η γνώση ήταν βιολογική της ανάγκη. Γι' αυτό, χωρίς δισταγμό, αποφάσισε το μακρινό ταξίδι, που ήταν επιπλέον και επικίνδυνο, όχι τόσο από άποψη πρακτική, αλλά γιατί για τους περισσότερους ανθρώπους δεν υπάρχει τίποτα πιο επικίνδυνο από τη γνώση της αλήθειας. Η αλήθεια ζητάει γενναιότητα. Ζητάει να αναλάβουμε ευθύνες. Ζητάει να κάνουμε αλλαγές. Η αλήθεια καίει και, επειδή τις περισσότερες φορές μάς ζητάει να αλλάξουμε ακόμα και στάση ζωής, στο τέλος ευχόμαστε να συνεχίζουμε να ζούμε στην άγνοια.

Η Αμαλία Κορωναίου βρήκε την αλήθεια για την καταγωγή της εκεί στη Νάπολη, αλλά μαζί με αυτήν παρουσιάστηκαν και όλα τα φαντάσματα ενός σκοτεινού παρελθόντος, τα οποία ξεπήδησαν μέσα από το «κουτί της Πανδώρας», που περιείχε κάποια ενθύμια της μητέρας της. Έρωτες, εκδικήσεις, μαχαιρώματα, ανεκπλήρωτα πάθη, εξώγαμα τέκνα, όλα πνιγμένα στην πουτανιά και στο μελκάντο,* καθώς μια από τις δυο γιαγιάδες της Αμαλίας Κορωναίου, το κυριότερο πρόσωπο στην ιστορία δηλαδή, είχε υπάρξει φημισμένη ντίβα του ναπολιτάνικου παλκοσένικου.

Όταν αργότερα η Αμαλία Κορωναίου επέστρεψε από τη Νάπολη ψυχικά θεραπευμένη, έχοντας κλείσει για πάντα τους λογαριασμούς της με το παρελθόν, ερωτεύτηκε και παντρεύτηκε τον Νικηφόρο Κορωναίο, μακρινό της ξάδερφο από τη μεριά του παππού της, του ευπατρίδη Λαέρτη Κορωναίου. Ο Νικηφόρος, ο οποίος ζούσε και έκανε καριέρα γιατρού στο εξωτερικό, παρουσιάστηκε ξαφνικά το 1912 στη ζωή της γιαγιάς, όταν εκείνη είχε αρχίσει ήδη να ξεσκονίζει... το ράφι, για να τη σώσει από το μέλλον της γεροντοκόρης, και ευτυχώς, όπως ισχυριζόταν η ίδια με το πρακτικό μυαλό της, με το να παντρευτεί έναν Κορωναίο δεν αναγκάστηκε να αλλάξει και το πατρικό της επίθετο. Αλλιώς, τι θα γίνονταν όλα τα κεντημένα με το μονόγραμμά της ασπρόρουχα της προίκας της; Και οι δυο σύζυγοι, δύσκολοι χαρακτήρες, έζησαν έντονα γαμήλια πάθη και έναν παγκόσμιο πόλεμο, ενώ μετά

---

* Τρόπος τραγουδιού στην ιταλική όπερα (18ος-19ος αι.), που στηρίζεται στην καθαρή απαγγελία και την άψογη τεχνική.

τα περιπετειώδη χρόνια που πέρασαν μαζί, μαθαίνοντας τον τρόπο να επικοινωνούν, εκείνος την άφησε χήρα το 1921, αμέσως μετά τη γέννηση του δεύτερου γιου τους και μόλις είχαν αρχίσει οι δυο τους να κατανοούν το νόημα των επικίνδυνων λέξεων «γάμος και αρμονική συμβίωση».

Το σαλόνι του τετραώροφου ήταν φωτισμένο από αμπαζούρ, τοποθετημένα εδώ κι εκεί, έτσι ώστε να δημιουργούν ατμόσφαιρα και να δίνουν τον κατάλληλο για την περίπτωση φωτισμό, όχι πολύ έντονο αλλά αρκετό για να αναδεικνύεται η επιδερμίδα των μακιγιαρισμένων κυριών και να απαλύνονται οι ρυτίδες. Και όχι μόνο, αλλά να φωτίζονται σωστά και οι πίνακες από τη συλλογή του Τζόρτζιο ντε Κίρικο με τίτλο «*Metafisica*», συλλογή η οποία, όπως εξηγούσε η γιαγιά στους αδελφούς, αποκάλυπτε το μυστήριο και το αίνιγμα της πραγματικότητας που μας περιβάλλει. Πολλά κομμάτια της συλλογής, όμως, έλειπαν. Δυστυχώς, είχαν πουληθεί κατά διαστήματα, ιδίως τον καιρό της Δικτατορίας, για να μπορέσουμε να ζήσουμε πλούσια στο Παρίσι, όπου είχαμε μετακομίσει για κάποια χρόνια ως πολιτικοί εξόριστοι. Λοιπόν, αυτό το θέμα του σωστού φωτισμού σε όλα τα δωμάτια του σπιτιού της Διονυσίου Αρεοπαγίτου, ακόμα –φανταστείτε– και στις τουαλέτες μας, ήταν και παραμένει ένα από τα κατορθώματα –μεγαλούργημα θα έλεγα– της μητέρας μας. Σε αυτό είχε συμβάλει κατά πολύ ένας στενός της φίλος, γυναικωτός κατά γενική οικογενειακή άποψη, ο οποίος έκανε τους φωτισμούς

των διάφορων θεατρικών σκηνών του Παρισιού. Εκείνη τον είχε φιλοξενήσει για δυο μήνες στον ξενώνα μας, παρά τη συνεχή γκρίνια του πατέρα μας, ο οποίος είχε αρρωστήσει από τη ζήλια του εκείνο το φριχτό διάστημα της εσωτερικής αναστάτωσης –περίοδο εσωτερικής φώτισης την είχαμε ονομάσει εμείς οι δίδυμες–, με αποτέλεσμα να κιτρινίσει το πρόσωπό του και να αδυνατίσει τόσο πολύ, ώστε όλοι οι δικοί του άνθρωποι φοβήθηκαν πως είχε πάθει ίκτερο. Ο Γάλλος ειδικός, με μια αξιοζήλευτη ολύμπια αταραξία και συνεχείς βόλτες στην Ακρόπολη και στα περίχωρα της Πλάκας, μελέτησε με τις ώρες το αττικό φως και, στο τέλος, κατάφερε να το δημιουργήσει τεχνητά, με εξαιρετικό τρόπο και ειδικές λάμπες, μες στο σπίτι μας. Όταν επέστρεψε στο Παρίσι, είχε προλάβει να ερωτευτεί έναν Έλληνα χορευτή των μπαλέτων της Δώρας Στράτου, να μάθει να χορεύει ζεϊμπέκικο και να τρώει σουβλάκι με τζατζίκι. Το αποτέλεσμα, βέβαια, του φωτισμού ήταν τόσο εκπληκτικό, ώστε πολλές φορές μπερδευόμασταν και δεν ξέραμε αν ζούσαμε την πραγματικότητα ή υποδύομασταν διάφορους θεατρικούς ρόλους και, όπου να 'ταν, θα ακούγαμε το χειροκρότημα της πλατείας.

Εμείς μοιραζόμασταν το ίδιο σπίτι με τη γιαγιά μας, σε δυο διαφορετικά διαμερίσματα που επικοινωνούσαν μεταξύ τους με εσωτερικές σκάλες. Τη γενική επισκευή του σπιτιού είχε αναλάβει ένας γνωστός αρχιτέκτονας, φίλος των γονιών μας, ο οποίος έκτιζε εκείνη την εποχή τα σπίτια των επωνύμων στην Εκάλη, την Κηφισιά και τη Βουλιαγμένη. Το σπίτι μας ήταν από τα πρώτα αρχοντικά που είχαν κτιστεί, όταν η Αθήνα ήταν ακόμα χωριό, αλλά μόλις είχε γίνει επίσημα πρω-

τεύουσα του ελληνικού κράτους. Μιλάμε για το 1835! Βρισκόταν σε εξαιρετική θέση, επί της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου, απέναντι από την Ακρόπολη και το Ηρώδειο. Μέσα σε σχεδόν ενάμιση αιώνα είχε υποστεί δεκάδες μεταβολές και επισκευές, μέχρι να βάλει το χέρι του ο επώνυμος αρχιτέκτονας, επειδή η γιαγιά αρνήθηκε να το δώσει αντιπαροχή, όταν επί Καραμανλή, σε ένα όργιο ανοικοδόμησης, δόθηκαν άδειες και γκρεμίστηκαν πολλά παλαιά αρχοντικά των Αθηνών, για να κτιστούν εκείνα τα εξαμβλώματα, οι πολυκατοικίες, που σώζονται, δυστυχώς, μέχρι και σήμερα. Η μητέρα μας περνούσε σχεδόν όλη τη μέρα με τον αρχιτέκτονα, να διαλέγει πλακάκια, είδη υγιεινής, παρκέ, μάρμαρα και κουζίνες, ενώ ο πατέρας μας έκανε ξαφνικές εφόδους στο σπίτι, για να βεβαιωθεί πως δεν είχε αναπτυχθεί κανένα ειδύλλιο πίσω από την πλάτη του –άρρωστος, σας λέω–, πράγμα που γέννησε μεταξύ τους ομηρικούς καβγάδες και έβαλε σε δοκιμασία τον γάμο τους. Ο αρχιτέκτονας σχεδίασε και κατασκεύασε με αριστοτεχνικό τρόπο τη φαρδιά ξύλινη σκάλα που οδηγούσε από τις κρεβατοκάμαρες του τρίτου ορόφου κάτω στο μεγάλο σαλόνι, έτσι ώστε εκείνη, η μοναδική Ζαΐρα Αλεξίου-Κορωναίου να κάνει είσοδο ντίβας, όταν επιθυμούσε να εντυπωσιάσει τους καλεσμένους της ή να θυμηθεί περασμένες δόξες στις διεθνείς πασαρέλες των φημισμένων μόδιστρων και στα διάφορα ντεφιλέ. Όταν τελείωσε η επισκευή και παραδόθηκε το σπίτι, ο πατέρας μας έκοψε τις σχέσεις του με τον αρχιτέκτονα. Τα πάντα στο σπίτι μας λειτουργούσαν με τρόπο τέτοιο, ώστε να μην έχουν ηλικία, σαν να ήταν αιώνια. Η μητέρα μας είχε κηρύξει πόλεμο στον χρόνο. Αχ, ο

χρόνος περνάει για όλους! Για τις σταρ, όμως, όπως ήταν η Ζαΐρα Κορωναίου, περνάει χειρότερα από όσο για μας, τους κοινούς θνητούς. Περνάει δίχως έλεος παρά τις συχνές διορθωτικές επεμβάσεις.

Στον μεγάλο τοίχο του σαλονιού, το πορτρέτο του Λύτρα απεικόνιζε την Αμαλία Κορωναίου στα νιάτα της. Μια γυναίκα η οποία ουδέποτε φόρεσε κάτι ανάρμοστο στην εκάστοτε περίπτωση. Τι αρχοντιά, τι φινέτσα! Δεν είχε χάσει το στιλ της με τα χρόνια. Λοιπόν, το στιλ είναι το μόνο που δεν υποκύπτει στον αδυσώπητο χρόνο. Είναι να το έχεις. Η γιαγιά, κομψή από γεννησιμιού της, έζησε μες στην κομψότητα, και επειδή ήταν πλούσια και του εαυτούλη της, γέρασε και κομψά. Καθόταν εκείνο το βράδυ στην πολυθρόνα της, ευθυτενής ακόμα παρά τον αιώνα που κουβαλούσε στην πλάτη της, αλλά με εύθραυστα κόκκαλα, κόκκαλα που έτριζαν. Φορούσε την μπλε δαντέλα της Παπακυρίλλου, της ράφτρας της, στην οποία η Αμαλία Κορωναίου ραβόταν τα τελευταία είκοσι χρόνια στο ατελιέ της στην Κανάρη. Οι ασορτί γόβες της ήταν αγορασμένες εκείνη τη βδομάδα από τον Μουριάδη, φτιαγμένες κατά παραγγελία σε δικό της καλαπόδι. Στον λαιμό της καθόταν βαρύ το εντυπωσιακό μαργαριταρένιο κολιέ, οικογενειακό κειμήλιο από τη Ναπολιτάνα γιαγιά της. Το φορούσε πάντοτε στις επίσημες συγκεντρώσεις. Τα άσπρα μαλλιά της ήταν κομμένα κοντά. Μόλις εκείνο το πρωινό είχε αποφασίσει να θυσιάσει τον αιώνιο κότσο της. Η κομμώτρια του «Ζορζ», η οποία ερχόταν στο σπίτι τρεις φορές τη βδομάδα και τη χτένιζε, είχε προσπαθήσει να τη μεταπείσει με διάφορα επιχειρήματα για την κομψότητά της, αλλά στάθηκε αδύνατο.

«Θα μετανιώσετε, αν κόψετε τα μαλλιά σας», της είπε στο τέλος η κομμώτρια, με το ψαλίδι και τη χτένα στο χέρι, και η γιαγιά τής απάντησε ανυπόμονα: «Θα μετανιώσεις εσύ, αν επιμείνεις να μην», και έτσι θυσιάστηκε ο κότσος ο οποίος, απλός ή στολισμένος με διάφορες διακοσμητικές χτένες, φτερρά, τοκ, πάντοτε ανάλογα με τη εκάστοτε μόδα, είχε υπάρξει για δεκαετίες το έμβλημα της Αμαλίας Κορωναίου.

«Ωχ, συμφορές μάς περιμένουν!» είχε μουρμουρίσει η Ερασμία Ιμάνογλου, καθώς σκούπιζε τα θυσιασμένα μαλλιά, και ήταν έτοιμη να κλάψει. «Αχ, τα μαλλάκια της, αχ!»

Όχι για τις υποτιθέμενες μελλοντικές συμφορές, αλλά για τις τρίχες, καθώς ένιωσε πως οι συγκεκριμένες τρίχες είχαν σηματοδοτήσει μια εποχή η οποία έφυγε ξαφνικά εκείνο το πρωινό ανεπιστρεπτί. Όταν η γιαγιά έβαζε κάτι στο μυαλό της, ήταν ανώφελο να προσπαθήσει κανένας να τη μεταπίσει. Κεφάλι αγύριστο! Αυτό το γνώριζαν καλά τα παιδιά της. Παρ' όλα αυτά, στο παρελθόν, πολλές βραδιές οικογενειακής ευτυχίας είχαν καταλήξει σε φοβερούς καβγάδες. Με το αετίσιο βλέμμα της, το μόνο που είχε παραμείνει αγέραστο, κατέγραφε εκείνο το βράδυ του ιωβηλαίου της τις αντιδράσεις των παρευρισκόμενων παιδιών και εγγονών της. Οι σκέψεις της ήταν φωτεινά ολογράμματα.

Οι δίδυμες Μυρσίνη και Αταλάντη Κορωναίου, όμοιες σαν δυο σταγόνες νερό, αλλά εντελώς ανόμοιες στον χαρακτήρα, διαλέγουν από μικρές τους ρόλους της καλής και της κακής κόρης, αντίστοιχα, και θυσιάζουν, με γρήγορες μαχαιριές στον βωμό του μίσους, την αδελφική τους αγάπη. Καθώς μεγαλώνουν, μπλέκονται σ' έναν αγώνα αλληλοεξόντωσης, ο οποίος θα τις οδηγήσει σε ακραίες επιλογές ζωής και στην τραγωδία, μέχρι να συμφιλιωθούν με τη σημασία που έχουν οι επικίνδυνες λέξεις: οικογένεια, εξ αδιαιρέτου, ζήλια, γάμος, διαζύγιο, φυγή και συγγνώμη.

*Ένα μυθιστόρημα για τον ρόλο της οικογένειας
πάνω στο πεπρωμένο μας, τα όρια της αντοχής, τη χαμένη
αθωότητα, τις μικρές και μεγάλες τραγωδίες της ζωής, την επιβίωσή
μας από αυτές και, πάνω απ' όλα, τις απεριόριστες ποιότητες
της ελπίδας, της αγάπης και της συγγνώμης.*

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psichogios.gr

ISBN: 978-618-01-4671-4

9 786180 146714

ΚΩΔ. ΜΗΧ.ΣΗΣ.: 27651